

Валентина МАЦКОВА

ЖИТТЄВА МУДРІСТЬ ПЕДАГОГА

Все починається з початку:
Навчальний рік. Луна дзвінок...
Ми є володарями спадку —
Від Сухомлинського уроку.
Від Сухомлинського скарбниці
Казок, новел, оповідань —
Добра і радості криниця,
Взірець духовності і знань.
Життєва мудрість Педагога —
Вона і вічна, і свята.
Дається дар такий від Бога:
Крізь слово — правда золота.

Ці поетичні рядки прозвучали під час відкриття педагогічних Читань «Василь Сухомлинський — засновник гуманістичної новаторської педагогіки», присвячених 100-річчю від дня народження класика української педагогічної науки і підготовлених студентами III курсу спеціальності «Дошкільне виховання» нашого педагогічного коледжу під науковим керівництвом викладача-методиста циклової комісії психолого-педагогічних дисциплін і дошкільних методик Ольги Цибульської. Запрошуючи своїх юних колег до тематичної розмови у якості модератора Читань, вона наголосила, що «творчість Василя Сухомлинського — поза вимірами часу: на будь-яке актуальне питання педагогічної науки і практики знаходимо відповідь у цьому невичерпному джерелі інноваційної думки, багатій скарбниці педагогічного досвіду, знань, мудрості, натхнення... Діяльність Сухомлинського є прикладом творчого підходу до теорії та практики виховання».

Інформаційним повідомленням «Основні життєві віхи Василя Сухомлинського» конкретне виконання програми Читань розпочала майбутній фахівець дошкільної

освіти Ірина Кулик, яка назвала видатного педагога «учителем від Бога і гуманістом за покликанням, знавцем дитячих душ, борцем за людське в людині», котрий на десятиліття випередив свій час. Розповідь про його життєтворчість дослідниця завершила словами: «Сухомлинський залишився взірцем чесності, правдивості, справедливості, працелюбства... Він прожив всього 52 роки, але світла по собі залишив стільки, що й не снилося багатьом довгожителю. Воно у його книгах, а надто — у його учнях, які пішли стопами свого вчителя».

Актуально як для педагогіки, так і для всіх сфер життєдіяльності людини є тема інтелектуального розвитку. Саме цю проблему в її фахово-педагогічному контексті висвітлювала Лілія Волошина у дослідженні «Василь Сухомлинський про розвиток інтелекту і творчих здібностей дітей». Студентка підкреслила, що, на думку педагога-класика, головним завданням розумового виховання є залучення школярів до активної інтелектуальної праці, формування у них бажання й уміння читати. Для досягнення такого завдання необхідно прищепити учневі жаждою до знань, навчити його читати, використовувати активні методи проблемного навчання. У цьому плані важливу роль відіграють уроки мислення серед природи, виконання завдань творчого характеру, доповнення програмного матеріалу позапрограмним, а головне — допомогти учневі відчувати себе щасливою людиною через напруження душевних сил.

Вплив педагогічних поглядів легенди вітчизняної педагогіки на конкретні сектори навчально-виховної роботи в закладах освіти аналізувала Альона Бець темою «Спадщини Василя Сухомлинського — невичерпне джерело морально-етичного виховання учнів». Вона підкреслила, що у зміст морально-етичного виховання Сухомлинський включав комплекс ключових якостей

особистості, що формують у дитини імунітет до всього злого і спротив усьому негативному, утверджують чуйність до людей, особливо до батьків, здатність контролювати пристрасті та бажання, зміцнювати почуття відповідальності за свої вчинки. Студентка згадала про 5-томний машинописний збірник оповідань і казок повчального змісту для виховної роботи зі школярами, а також про «Хрестоматію моральних цінностей людства», де зібрано матеріали з літератури і періодичних видань про високі моральні якості людей минулого і сучасності. Ці укомплектовані Сухомлинським літературні джерела свідчать про його творчий підхід до практики морально-етичного виховання молоді людини.

Яну Грабовську зацікавила «Проблема трудового виховання школярів у творчій спадщині Василя Сухомлинського». Вона звернула увагу на те, що у виховній роботі для педагога немає поняття праці взагалі, а є праця навчальна і продуктивна, тривала

і короткотривала, оплачувана і безоплатна, ручна і механізована, промислова й аграрна, індивідуальна та колективна. З огляду на це Сухомлинський наголошував, що для повноцінного трудового виховання необхідне використання всіх видів трудової діяльності, але всі вони мають включати елементи винаходу, експерименту, пошуку. В кінцевому підсумку, через залучення до різних видів праці кожна дитина повинна відчувати задоволення, радість і щастя від участі у творчій трудовій діяльності, що приносить не лише практичний результат, а й високу духовну насолоду.

Предметом аналітичного дослідження Оксани Слюсарчук стала «Система естетичного виховання у Павлівській школі». Виступ вона розпочала з вихідного постулату естетики Василя Сухомлинського: природа сама по собі не виховує, а виховує лише активна взаємодія людини з природою, в якій звучить музику життя та мелодія краси. Завдання педагога — навчити дитину таку музику почути, а мелодію зрозуміти. На цій основі дитина усвідомить, як народжується і живе краса. Продовжується естетичне виховання засобами образотворчого мистецтва, яке в кольорах, лініях, у грмі світла і тіней, через почуття і думки формує ставлення людини до навколишнього світу. Наступною йде музика як необхідна умова та важлива ознака естетичної культури. Невід'ємною рисою естетичного світосприйняття є бачення краси соціального оточення, житла, одягу, елементів побуту. Синтезує естетичні намагання дитячої душі книга, особливо художня література і насамперед казка. Як підсумок естетичного впливу на дитину, вона має зрозуміти: «Який прекрасний світ!».

Тетяна Сухомлин повідомила, що говорив «Василь Сухомлинський про формування культури здоров'я шкільної молоді», тобто акцентувала на проблемі, актуальній для сучасного технологізованого світу з його дефіцитом здоров'язберігаючих методик і практик. Завданням фізичного виховання видатний педагог проголошував зміцнення здоров'я учнів, розвиток їх фізичних сил, досягнення ними гармонії здорового тіла і здорового духу, і вважав, що саме такі фактори забезпечують молодій людині відчуття повноти життя та невичерпність життєвих сил, стають джерелом життєрадісності й оптимізму, формують духовно-фізичний потенціал особистості у вирішенні життєвих завдань. Культура здоров'я школяра для Сухомлинського була проблемою практич-

ною і включала в себе такі компоненти: збереження психіки дитини, раціональне харчування та здоровий режим дня, зручний і сприятливий побут дитини, фізично активне спілкування з природним довкіллям і формування у школярів свідомого дбайливого

ставлення до власного здоров'я та здоров'я інших людей.

До класичної і дещо призабутої в наш час теми «Родинно-шкільне виховання у педагогіці Василя Сухомлинського» звернулася Олена Майборода. Проблема виховання дітей у сім'ї, зв'язок сім'ї та школи, підкреслила вона, завжди хвилю-

вали педагога-вченого, котрий наприкінці свого життя почав працювати над власною енциклопедією сімейного виховання «Батьківська педагогіка», де передбачалося висвітлення найактуальніших сучасних проблем виховання у сім'ї, педагогічної освіти батьків і дорослих, соціальної педагогіки. Книга була підготовлена до друку і побачила світ уже після смерті її автора. Студентка характеризує «Батьківську педагогіку» як поетичну розповідь про обов'язок батьків

вали педагога-вченого, котрий наприкінці свого життя почав працювати над власною енциклопедією сімейного виховання «Батьківська педагогіка», де передбачалося висвітлення найактуальніших сучасних проблем виховання у сім'ї, педагогічної освіти батьків і дорослих, соціальної педагогіки. Книга була підготовлена до друку і побачила світ уже після смерті її автора. Студентка характеризує «Батьківську педагогіку» як поетичну розповідь про обов'язок батьків

вали педагога-вченого, котрий наприкінці свого життя почав працювати над власною енциклопедією сімейного виховання «Батьківська педагогіка», де передбачалося висвітлення найактуальніших сучасних проблем виховання у сім'ї, педагогічної освіти батьків і дорослих, соціальної педагогіки. Книга була підготовлена до друку і побачила світ уже після смерті її автора. Студентка характеризує «Батьківську педагогіку» як поетичну розповідь про обов'язок батьків

Ліна ВЕРЕСЕНЬ

РЕТРОПОСПАННЯ... У МАЙБУТНЄ

Під час опрацювання теми про розвиток епістолярного жанру в Києво-Могилянській академії на уроці «Українська музична література» викладач Кременецького педагогічного коледжу Валентина Мацкова запропонувала студентам-четвертокурсникам спеціальності «Музичне мистецтво» цікаве і нестандартне завдання: вони мали написати листи відомим постатям минулого.

Студенти досить по-різному виразили своє бачення спілкування з такими людьми. Та серед усіх послань особливо вразив лист-сповідь Софії Теодозії Вересюк українському філософові-класику, поетові і музиканту Григорію Сковороді, де переплелись і розповідь про навчання, і роздуми про сучасне життя, і нелегкі сумніви, і бажання поділитися й отримати відповіді на питання, що хвилюють юну душу, та поради щодо правильності життєвого вибору. Та найбільша цінність цього листа — той факт, що молода дівчина, наперекір різноманітним викликам сьогодення, прагне лишатися людиною із чистим сумлінням, із бажанням бути близькою до життєвих принципів великого українського філософа. А втім, ось зміст цього послання, оформленого «під старовину», із авторським портретом Григорія Сковороди:

«Шановний Григорію Савичу! Пише Вам студентка IV курсу спеціальності «Музичне мистецтво» Кременецького педагогічного коледжу Софія Теодозія Вересюк. Вам як нікому зрозуміло, що таке музика і яку роль вона відіграє у житті людини.

Мені дуже подобається цей навчальний заклад, педагогічний колектив, який передає цінні знання підрастаючому поколінню. Від самого процесу навчання я отримую задоволення, особливо тоді, коли у мене все виходить добре. Здавалося б, усе прекрасно, проте час від часу мене гнітять сумніви: чи правильну стежку я обрала? Розумію, що все керується Умислом Божим, і відчуваю повсякчас Його допомогу. Та вагання часто-густо заважають мені і сіють у душі зерна протиріч.

Ви з дитинства насолоджувалися музикою, опанували її, бо й мали до мистецтва неабиякий хист. Проте в одну мить Ви покинули все і вирушили у мандри.

Отак і я перебуваю нині у своєрідних мандрах, хоч і віртуальних, бо не знаю, що обрати: музику, котра наповнює серце радістю, чи щось зовсім інше, ближче до суворой життєвої реальності і не позбавлене матеріального виміру, без якого також не можна вижити... Достеменно ніхто не знає, хто Ви. Та інколи під час читання Ваших афоризмів чи інформації про Ваше дивовижне життя я все більше переконуюся, що Ви знаєте те, чого не знає ніхто, і що це знання дане Вам від Бога.

Мандрівний філософе, прошу у Вас поради: проміняти сопілку і Візцю на царський вінець чи бути вірною музиці та своїм життєвим принципам і переконанням, щоб залишатися людиною насамперед і віднайти душевну гармонію та справжнє відчуття щастя?».

Хто знає, можливо, десь у нескінченних глибинах Світового Логосу, або так званого Сковородинського Макрокосму, формується відповідь — і фібрами своєї чистої душі Софія обов'язково отримає її, бо це відбувається лише за умови налаштування на однаковий режим енергетичних хвиль. Хочете вірте, а хочете — ні, проте кожному дається по вірі його. І нехай буде саме так!